

УДК 821.161. 2/821

Назарець В. М.

БІОГРАФІЧНА ПОСТАТЬ ТА ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ Т. ПАДУРИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ В. ГНАТЮКА

Анотація. У запропонованій статті констатовано, що поряд з численними українськими та польськими дослідниками XIX-XX ст. чи не найбільш вагомим у низці наукових праць вчених-філологів став внесок, який зробив у вивчення літературно-історичних аспектів діяльності «української школи» польського романтизму у цілому й творчості її визначного представника – Т. Падури зокрема, відомий український науковець Володимир Гнатюк.

Метою запропонованої розвідки є спроба висвітлення різноаспектних векторів творчості Т. Падури в критичних реценціях В. Гнатюка. Завданнями, що деталізують наголошену мету, є систематизація та узагальнення: 1) основних етапів наукової діяльності В. Гнатюка, 2) внеску вченого у розвиток української полоністики, 3) основних напрямів дослідження В. Гнатюком творчості Т. Падури.

У загальному діапазоні векторів дослідницького інтересу з боку В. Гнатюка до творчості Т. Падури виокремлено такі основні тематичні напрями: 1) Біографічний нарис етапів життєвого шляху Т. Падури, 2) Світоглядні орієнтири письменника, 3) Українське національне питання в творчості Т. Падури, 4) Ідейно-тематичні аспекти творчості, 5) Художні особливості поезії.

Ключові слова: українська література, польська література, літературознавство, українська школа польської романтичної поезії, Т. Падура, критичні реценції, ідейно-тематичні аспекти творчості, художні особливості поезії.

Інформація про автора: Назарець Віталій Миколайович, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови і літератури та методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Т.Шевченка.

Електронна адреса: azarets1@ukr.net

Nazarets V.

CREATIVITY OF T. PADURA IN CRITICAL RECEPTION OF V. HNATIUK

Abstract. *This article states that along with numerous Ukrainian and Polish researchers of the 19th-20th centuries, perhaps the most important among the scientific works of philological scientists was the contribution made by the famous Ukrainian scientist Volodymyr Hnatiuk to the study of the literary and historical aspects of the activity of the «Ukrainian school» of Polish romanticism in general and the work of its prominent representative - T. Padura in particular.*

The purpose of the proposed investigation is an attempt to highlight the various aspects of T. Padura's work in the critical receptions of V. Hnatiuk. The tasks detailing the stated goal are the systematization and generalization of: 1) the main stages of V. Hnatiuk's scientific activity, 2) the scientist's contribution to the development of Ukrainian Polonistics, 3) the main directions of V. Hnatiuk's research of T. Padura's work.

The article traces the main biographical milestones of V. Hnatiuk's life, the tragic circumstances of his death in Stalin's concentration camps, characterizes the content and main vectors of scientific orientation of the scientist's historical and literary legacy. It is noted that the historical-literary heritage of V. Hnatiuk is impressive both in its volume and in the variety of the thematic scope of research interests. In addition to numerous works devoted to various issues of the history of Ukrainian literature, the most important part of V. Hnatiuk's literary heritage is his extremely balanced and thorough Polonistic explorations, devoted mainly to the study of historical stages and works of the most prominent representatives of Polish romanticism and, in particular, his «Ukrainian schools». The corpus of Polonistic investigations by V. Hnatiuk dedicated to the study of the work of one of the most prominent representatives of the Ukrainian school, T. Padura, is characterized.

In the general range of vectors of research interest on the part of V. Hnatiuk in the work of T. Padura, the following main thematic areas are distinguished: 1) Biographical sketch of the stages of the life path of T. Padura, 2) Worldview orientations of the writer, 3) Ukrainian national question in the work of T. Padura, 4) Ideological and thematic aspects of creativity, 5) Artistic features of poetry.

Key words: *Ukrainian literature, Polish literature, literary criticism, Ukrainian school of Polish romantic poetry, T. Padura, critical receptions, ideological and thematic aspects of work, artistic peculiarities of poetry.*

Information about author: *Vitalii Nazarets, doctor of philological sciences, associate professor, head of the department of Ukrainian language, literature and teaching methods, Regional Humanitarian and Pedagogical Academy of Taras Shevchenko in Kremenets.*

E-mail: azarets1@ukr.net

Nazarec W.

POSTAĆ BIOGRAFICZNA I TWÓRCZOŚĆ POETYCZNA T. PADURY W BADANIACH W. HNATIUKA

Abstrakt. *Proponowany artykuł stwierdza, że wraz z licznymi ukraińskimi i polskimi badaczami XIX-XX wieku. być może najważniejszym dziełem naukowym filologów był wkład słynnego ukraińskiego naukowca Wołodymyra Hnatiuka w badanie literackich i historycznych aspektów działalności „szkoły ukraińskiej” polskiego romantyzmu w ogóle i twórczości jej wybitnego przedstawiciela – w szczególności T. Padurry.*

Celem proponowanych badań jest próba uwypuklenia różnych aspektów twórczości T. Padurry w krytycznych recepcjach W. Hnatiuka. Zadania uszczegóławiające postawiony cel to usystematyzowanie i uogólnienie: 1) głównych etapów działalności naukowej W. Hnatiuka, 2) wkładu uczonego w rozwój polonistyki ukraińskiej, 3) głównych kierunków badań W. Hnatiuka twórczości T. Padurry.

W ogólnym zakresie wektorów zainteresowań badawczych W. Hnatiuka w twórczości T. Padurry wyróżnia się następujące główne obszary tematyczne: 1) Szkic biograficzny etapów drogi życiowej T. Padurry, 2) Orientacje światopoglądowe pisarza, 3) Ukraińska kwestia narodowa w twórczości T. Padury, 4) Ideologiczne i tematyczne aspekty twórczości, 5) Cechy artystyczne poezji.

Słowa kluczowe: *literatura ukraińska, literatura polska, literaturoznawstwo, ukraińska szkoła polskiej poezji romantycznej, T. Padura, recepcje krytyczne, ideowe i tematyczne aspekty twórczości, artystyczne cechy poezji.*

Nota o autorze: *Witalij Nazarec, doktor nauk filologicznych, docent, kierownik katedry języka ukraińskiego, literatury i metod nauczania,*

Krzemieńska Regionalna Akademia Humanitarno-Pedagogiczna im T. Szewczenki.

E-mail: azarets1@ukr.net

Постановка проблеми. «Українська школа» польського романтизму – непересічне, надзвичайно цікаве і багатобарвне мистецьке явище в історії взаємодій та взаємовпливів двох сусідніх літератур – польської та української. Недаремно дослідницький інтерес до осмислення національних та історичних засад діяльності школи, її літературної генези, та змісту художніх пошуків виник майже одночасно з самою її появою. Як слушно зауважує Р. Радишевський, «Дослідження «української школи» в польському романтизмі переживають сьогодні вже свій третій етап (якщо першим етапом вважати критичні розвідки сучасників і навіть учасників літературного процесу епохи романтизму, який породив «українську школу» (Олександра Тишинського, Міхала Грабовського, Мавриція Мохнацького, Адама Міцкевича), а другим – осмислення цього процесу вже з історико-літературного погляду в працях Івана Франка, Юзефа Третяка, Володимира Гнатюка наприкінці XIX і у першій половині XX ст.). Сьогодні дослідник літератури часів романтизму володіє незаперечними привілеями: це і безпристрасність оцінки подій і явищ, уже значно віддалених у часі, й новітні теорії та способи розуміння історико-літературних і культурних формацій та епістем і, зрештою, той накопичений емпіричний матеріал, який для нашого вжитку працювали цілі покоління українських і польських учених. Утім, і сьогодні проблема «української школи» в польському романтизмі ставить перед нами чимало питань аксіологічного й культурно-епістемічного характеру» [3, с. 12].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У період з кінця XIX і упродовж усього XX ст. ті або ті аспекти літературно-мистецької та історіософської діяльності «української школи» польського романтизму досліджували чимало як українських (Омелян Огоновський, Микола Євшан, Сергій Єфремов, Микола Зеров,

Михайло Мочульський, Василь Щурат, Олекса Горбач, Григорій Вервес, Роман Кирчів, Теоктист Пачовський, Ростислав Радишевський, Володимир Єршов, Олександр Астаф'єв, Олексій Сухомлинов, Євген Нахлік, Марія Брацка та ін.), так і польських (Вацлав Кубацький, Мар'ян Якубець, Стефан Козак, Станіслав Маковський, Ришард Пшибильський, Марія Яньон, Едвард Касперський, Аліна Вітковська, Ірена Левандовська, Станіслав Уляш, Анджей Фабіновський, Ярослав Лавський, Марек Квапішевський, Мечислав Інґлот, Кшиштоф Маслонь та ін.) літературознавців. Чи не найбільш вагомим у низці наукових праць вчених-філологів став внесок, який зробив у вивчення літературно-історичних аспектів діяльності «української школи» польського романтизму у цілому й творчості її визначного представника – Т. Падури зокрема, відомий український науковець Володимир Гнатюк, без посилань на теоретичні напрацювання якого сьогодні не може обійтись жоден дослідник-полоніст.

Метою запропонованої розвідки є спроба висвітлення різноаспектних векторів творчості Т. Падури в критичних рецепціях В. Гнатюка. **Завданнями**, що деталізують наголошену мету, є систематизація та узагальнення: 1) основних етапів наукової діяльності В. Гнатюка, 2) внеску вченого у розвиток української полоністики, 3) основних напрямів дослідження В. Гнатюком творчості Т. Падури.

Виклад основного матеріалу. Володимир Якович Гнатюк, без сумніву, відноситься до тієї блискучої когорти видатних українських полоністів, внесок яких у вивчення історії культурних взаємин та творчих контактів обох літератур важко переоцінити. За словами Р. Радишевського, «Сьогодні, оглядаючись у минуле, навряд чи у темних тенетах трагічних передвоєнних років можна розгледіти в усьому Радянському Союзі дослідника-полоніста, який би своїм талантом, науковим доробком та ерудицією зрівнявся б із невтомним волинянином. В. Гнатюк був особистістю неординарною, яскравою, людиною жертвовної долі, яка пройшла всі ймовірні й неймовірні випробовування, що їх зазвичай вистає на ціле покоління» [2, с. 7].

В. Гнатюк народився 1893 р. у Житомирі. Після закінчення початкової та середньої житомирських шкіл вступив до Петербурзького історико-філологічного інституту на відділення класичних мов, де навчався упродовж 1912-1916 років. Вже в період навчання в інституті В. Гнатюк зацікавився науковими студіями, неодноразово виступав із доповідями на філологічних засіданнях інституту, брав участь в організації і головував в Українському науковому гуртку, члени якого студіювали тематику, пов'язану з питаннями історії та літератури України. З початку 20-х років В. Гнатюк був співробітником різних наукових закладів Києва та Харкова, активно співпрацював із тогочасними українськими академічними журналами. 1931 р., враховуючи вагомість внеску, зробленого В. Гнатюком у дослідження «української школи» польського романтизму, вчена рада Московського педагогічного інституту без публічного захисту дисертації присудила йому науковий ступінь кандидата філологічних наук. У своїй «Короткій автобіографії», написаній 1938 р., В. Гнатюк вказував, що послідовно займався педагогічною та науковою роботою в різних освітніх закладах Житомира, Кривого Рогу, Дніпропетровська, Києва, Одеси. З початком масових репресій тоталітарного сталінського режиму проти українців, її видатних вчених, митців та громадських діячів В. Гнатюк у 1937 р., скориставшись запрошенням із Росії, перебрався до Саратова, де упродовж двох наступних років обіймав посади декана факультету іноземних мов та завідувача кафедри всесвітньої літератури у Саратовському педагогічному університеті. 1938 р. В. Гнатюка було переведено на роботу до Калінінського педагогічного інституту, де він пережив період фашистської окупації, залишившись доглядати інститутську бібліотеку. Перебування вченого на підконтрольній окупантам території після її звільнення у 1942 р. стало формальною підставою для його арешту. Особлива Рада при НКВС Росії інкримінувала йому співпрацю з окупантами, через що В. Гнатюка було засуджено із формулюванням «за зраду Батьківщині» до десятирічного терміну ув'язнення в сталінських концтаборах. Відбувши, попри неодноразові прохання про

пом'якшення вироку, повний термін ув'язнення, В. Гнатюк звільнився з таборів 1952 р., напередодні смерті. Й лише 1991 р. його було повністю реабілітовано.

Історико-літературний спадок В. Гнатюка вражає як своїм обсягом, так і розмаїттям тематичного обширу дослідницьких зацікавлень вченого. Крім численних праць, присвячених тим або тим питанням історії української літератури, найбільш вагому частину літературознавчого спадку В. Гнатюка складають його надзвичайно виважені й ґрунтовні полоністичні розвідки. Серед них в першу чергу слід назвати фундаментальну працю, оформлену у вигляді дисертаційного дослідження – «Нариси з історії польського романтизму. Розвиток і занепад однієї романтичної течії». У восьми розділах цього величезного за обсягом дисертаційного дослідження (677 сторінок) В. Гнатюк простежує широкий спектр питань, пов'язаних із генезою та історико-літературним розвитком «української школи» польського романтизму. Зокрема, говорить про українофільську групу польських письменників XVI – XVII ст., в якій вбачає історичні паралелі й аналогі з пізнішою «українською школою», про українофільську стихію, її стиль та форми у польській літературі XIX ст., систематизує наявні на його час критичні дослідження української романтичної школи, вдається до співставного аналізу загальноєвропейського і власне польського романтизму, досліджує розвиток школи та започаткованих нею художніх традицій у подальшій польській літературі XIX ст.

Значною частиною полоністичного доробку В. Гнатюка є й його окремі наукові розвідки, присвячені літературним взаєминам та взаємовпливам українців та поляків: «Попередник Шевченкових «Гайдамаків». Нотатки з приводу століття “Zamku Kaniowskiego” Гоцинського», «Шевченко в стосунках з поляками», «Польські симпатії та антипатії Тараса Шевченка», «Впливи Максимовича на польсько-українську школу», «М. О. Максимович і сторіччя української культурно-наукової праці», «Польський літератор М. А. Грабовський і його приятелювання з П. О. Кулішем», «Спирідон Осташевський. У світлі українського бурлеску», «Український

фольклор у польських переробках (Олександр Гроза), «Ярмаркове українофільство в житті та літературі (балагульщина)» та ін.

Корпус полоністичних розвідок В. Гнатюка, присвячених дослідженню творчості одного з найбільш яскравих представників української школи Т. Падури, репрезентована працями: «Тимко Падура. Критично-біографічний та історично-літературний нарис», «Падура, Рилєєв і декабристи», «Тимко Падура в українському історично-культурному процесі», а також окремим підрозділом у його дисертації. Те, що з числа інших відомих представників «української школи» польської романтичної поезії саме творчості Т. Падури В. Гнатюк приділяє стільки дослідницької уваги, він сам у програмній розвідці «Тимко Падура. Критично-біографічний та історично-літературний нарис» пояснював так: «Тимко Падура... Це прізвище знайоме, напевне, кожному, хто тільки цікавиться українською літературою. /.../ Про Падуру складається враження, як про щось екзотичне. Коли ми звернемось до літератури про нього, то натрапимо на силу різноманітних, часом різко суперечливих поглядів, починаючи від схвальних і кінчаючи лайливими, образливими. /.../ Строкатість літературних присудів про Падуру, з одного боку, а з другого інтерес до нього, як до трохи екзотичної і в кожному разі своєрідної постаті, підказує нам konieczність виконати певну систематизаторську й критичну працю над літературною спадщиною письменника та над історично-літературними матеріалами з приводу його життя та творчості. Ми думаємо переглянути весь матеріал, що був нам приступний, дати йому відповідний аналіз і внаслідок цієї праці визначити Тимкові Падури певне місце в українському художньо-літературному процесі» [1, с. 45].

У загальному діапазоні векторів дослідницького інтересу з боку В. Гнатюка до творчості Т. Падури можна виокремити такі основні тематичні напрями: 1) Біографічний нарис етапів життєвого шляху Т. Падури, 2) Світоглядні орієнтири письменника, 3) Українське національне питання в творчості Т. Падури, 4) Ідейно-тематичні аспекти творчості, 5) Художні особливості поезії.

Найбільш повно і вичерпно тематичний діапазон зазначених напрямів дослідницької уваги з боку вченого до життя та творчості Т. Падури окреслено та деталізовано у праці В. Гнатюка «Тимко Падура. Критико-біографічний та історико-літературний нарис». Ті або ті аспекти цієї тематики вчений суттєво доповнює також й у інших своїх розвідках, присвячених життю та творчості Т. Падури. Спробуємо визначити та конкретизувати пріоритетні смислові орієнтири зазначених тематичних напрямів.

1) Біографічний нарис етапів життєвого шляху Т. Падури. Простежуючи біографію Т. Падури, В. Гнатюк розглядає її у розрізі співвіднесення не тільки з основними віхами життя поета, але й знаменними історичними подіями та колом його життєвих взаємостосунків, тобто тим контекстом, у якому формувалися світогляд Т. Падури та його літературні уподобання. Відповідно вчений структурує й тематичні рубрики, в яких конкретизує окремі віхи життєвого і творчого шляху поета: «Життя Т. Падури» (з'ясовано генеалогію родинного дерева поета й простежено етапи його навчання у початковій парафіяльній школі, Вінницькій гімназії та Кременецькому ліцеї), «Зв'язок із декабристами», «Перед і під час повстання 1831 року», «Від 1831 року до смерті», «Серед друзів, приятелів і знайомих».

2) Світоглядні орієнтири письменника. Характеризуючи світогляд Т. Падури, В. Гнатюк зазначає, що він був принциповим ворогом монархізму не тільки російського, але й рідного польського – й абсолютного, й конституційного. Натомість державно-політичним ідеалом Т. Падури була республіка. У слов'янського племені, на думку поета, був зародок саме республіканського порядку. В діяльності й політичній ідеології Т. Падури В. Гнатюк вбачає цілковитий паралелізм до західно-європейського регіоналізму: «тут і захоплення народною поезією України, бажання відбудувати її колишню державність (козацтво, гетьманщина), але тільки в цілковитій спілці зі старшою «матір'ю-Польщею» [1, с. 76]. Коментуючи історію відомого питання про зв'язки Т. Падури з російськими декабристами, а також про можливі взаємовпливи

їхньої ідеології на світогляд Т. Падури та його поезій на творчість К. Рилеєва, В. Гнатюк наголошує на тому, що наслідки й реальне значення таких контактів у дослідницькій літературі надто перебільшені. «Ми відкидаємо думку про вплив Падури на творчість Рилеєва, – зауважує дослідник, – але на переконаннях самого Падури це короточасне знайомство з декабристами, а згодом їх трагічна доля залишили невеличкий скороминущий слід» [1, с. 56].

3) Українське національне питання в творчості Т. Падури. Звертаючись до питання ставлення Т. Падури до української національної справи, В. Гнатюк зауважує, що серйозної уваги з боку дослідників воно зазвичай не викликало, «а тим часом воно зовсім не таке просте, і правильно його розв'язати можна лише в певному історично-культурному та історико-соціальному аспекті» [1, с. 73]. В. Гнатюк констатує передусім щиро прихильне ставлення Т. Падури до України, яку поет називає матір'ю. Водночас, поет відчуває й культурно-політичний зв'язок з іншим, більшим соціальним організмом, Польщею, яку він вже вважає своєю батьківщиною. Українці для поета – земляки. Він захоплюється українською минавшиною, окремими епізодами та постатями старої України, які оспівує й ідеалізує. Водночас, він докоряє «землякам» за забуття мови, одяжі, звичаїв. Часом він відкрито нападає й на представників тодішнього українського національно-культурного руху за їхні, на його думку, ідеологічні загравання з російською державністю. Зрештою, В. Гнатюк приходять до висновку, що «щиро вболіваючи над політичними, а часом і соціальними судьбами українського народу, поет не зважується переступити одного кроку, назватися українцем (національно, а не територіально)» [1, с. 75].

4) Ідейно-тематичні аспекти творчості. На формування Т. Падури як творчої особистості, на думку В. Гнатюка, впливали різні взаємопересічні чинники: українська народна поезія, кельтські пісні псевдо-Оссіана, поезія Байрона і молодого Міцкевича, українофільські твори, особливо Б. Залеського. Як гадає дослідник, Т. Падура міг бути знайомий з «Енеїдою» І. Котляревського і творами Г. Сковороди, а також історичними та етнографічними працями інших україн-

ських письменників. Все ж, попри серйозне ставлення до творчості як до копіткої поетичної праці, Т. Падура, на думку дослідника, перш за все вбачав у ній відповідальну громадську діяльність, яку спрямовував на чітку освітньо-історіософську мету. Задля неї Т. Падура розробив й власну теорію щодо походження козаків та українського історичного життя. Т. Падура вважав, що український народ – це східні поляни, які разом із західними поляками належать до однієї спільної родинної гілки. За словами В. Гнатюка, «на підставі цієї теорії Падура укладає собі неписану програму поетичної праці, переслідуючи, таким чином, дві мети: утворити історію України у вигляді окремих характерних її постатей, а редакцію поезіям надати таку, щоб вона навчала українського слухача не тільки «правильно», з погляду Падури, розуміти минуле, але й указувала шлях практичної діяльності задля національного визволення від Росії в злучі зі «своїм давнім приятелем Польщею». Отже, досить вузько закреслив Падура рамки першого активнішого періоду своєї поетичної праці, зумовивши її моментом спільного повстання українців з поляками, і коли воно не сталось, почала занепадати його поетична діяльність: він ще деякий час живе ремінісценціями минулого, перекладами, а згодом і зовсім замовкає...» [1, с. 87].

5) Художні особливості поезії. Власне художні аспекти поетичної творчості Т. Падури В. Гнатюк розглядає переважно у розрізі трьох головних питань: мовної вправності, строфіки та ритміки і евфонії його віршованих текстів.

Стосовно численних нападок дослідників на недосконалість або й примітивність рівня володіння українською мовою, що його демонструє Т. Падура у своїх поезіях, В. Гнатюк зауважує, що оскільки в тодішній Україні «не встановилося надговіркових мовних канонів, то кожний український письменник позасвідомо відбивав ту мовну стихію, на якій він зріс або на якій виховався... Українську мову вивчав письменник не так з друкованого письма, як безпосередньо з народно-поетичного джерела» [1, с. 98-99].

Строфічну будову Падуриного вірша дослідник характеризує як досить одноманітну, в основі якої здебільшого поділ на 4-ряд-

кові або 8-рядкові строфи, інколи графічно компоновані й без зазначення такого поділу.

Специфіку ритмічної організації Падуриного вірша В. Гнатюк вбачає у його силабічній основі, крізь яку однак проступають більш або менш чітко артикульовані тенденції хореїчного ритму. Значну частину Падуриних поезій, за спостереженнями дослідника, скомпоновано українським народним шумковим ритмом або ритмом коломийки. Деяку ритмічну кострубатість віршів Т. Падури В. Гнатюк пояснює тим, що поет їх писав з розрахунку на спів, а не на читання, відтак підпорядковував мовну ритміку вимогам пісенної мелодійності.

Невисокої думки, як і більшість інших дослідників, В. Гнатюк був і щодо особливостей звукової організації вірша Т. Падури: «З евфонією в Падури не гаразд. При читанні його творів ми натрапляємо багато випадків недоброзвучного збігу приголосних, що утрудняє вимову й залишає по собі якесь враження невідладності... Рима, як елемент милозвучності досить бідна, здебільшого вона засновується на однакових флексіях» [1, с. 102].

Висновок і перспективи подальших досліджень. Не підлягає сумніву той вагомий внесок, який зробив визначний й ще досі повною мірою не оцінений сучасною літературознавчою наукою вчений-філолог В. Гнатюк у розвиток української полоністики й, зокрема, дослідження історії «української школи» польського романтизму та творчого спадку окремих її представників. Поглибленням акцентованої у статті проблематики може стати дослідження критичних реценцій В. Гнатюка щодо літературних поглядів Т. Падури, прижиттєвої та посмертної оцінки його творчості, контексту художніх взаємин та творчих взаємовпливів літературного доробку Т. Падури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнатюк В. Українсько-польська правобережна романтична література. Вибрані праці. Київ: «МП Леся». 2008. 636 с.

2. Радишевський Р. Володимир Гнатюк – невтомний дослідник українсько-польської правобережної літератури. *Гнатюк В. Українсько-польська правобережна романтична література. Вибрані праці*. Київ: «МП Леся». 2008. С. 7-44.

3. Радишевський Р. «Українська школа» в польському романтизмі: феномен пограниччя. К.: Талком, 2018. 704 с.

REFERENCES

1. Hnatiuk V. Ukrainian-Polish right-bank romantic literature. Selected works. [Ukrainsko-polska pravoberezhna romantyczna literatura. Wybrani pratsi.] Kyiv: «MP Lesya». 2008. 636 p.

2. Radyshevskyyi R. Volodymyr Hnatiuk as a tireless researcher of Ukrainian-Polish right-wing literature. [Volodymyr Hnatiuk – nevtomnyi doslidnyk ukrainsko-polskoi pravoberezhnoi literatury.] Hnatiuk V. Ukrainian-Polish right-bank romantic literature. Selected works. Kyiv: «MP Lesya». 2008. P. 7-44.

3. Radyshevskyyi R. «Ukrainian school» in Polish romanticism: the phenomenon of the borderland. [«Ukrainska shkola» v polskomu romantyzmi: fenomen pohranychchia.] K.: Talkom, 2018. 704 p.